

โรงพยาบาลวังเจ้า อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

ระเบียบปฏิบัติ คู่มือการปฏิบัติงาน / วิธีการทำงาน / แนวทางเวชปฏิบัติ

ประเภทเอกสาร	วิธีปฏิบัติงาน	
ชื่อเอกสาร	แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจ่ายยาผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง	
รหัสเอกสาร	WI-PTC-๐๐๑	
แผนกที่เกี่ยวข้อง	ไม่มี	
วันที่ประกาศใช้	๑ ตุลาคม ๒๕๖๖	
ผู้จัดทำ	กลุ่มงานเภสัชกรรมและคุ้มครอง ผู้บริโภค	นางนฤมล ไกลทุกข์ หน่วยงาน กลุ่มงานเภสัชกรรมและ คุ้มครองผู้บริโภค
ผู้ทบทวน	ประธานคณะกรรมการจัดทำคู่มือการ บริการ	นางสาวดรุวรรณ คลังศรี หัวหน้ากลุ่มงานเภสัชกรรมและคุ้มครอง ผู้บริโภค
ผู้อนุมัติ	ผู้อำนวยการโรงพยาบาลวังเจ้า	นายพิจารณ์ สารเสวก

ฉบับแก้ไขครั้งที่ ๐๑

จำนวน ๖ หน้า

โรงพยาบาลวังเจ้า	หน้าที่ : ๑/๖
วิธีปฏิบัติ เลขที่ : WI-PTC-๐๐๑	ฉบับแก้ไขครั้งที่ ๐๑
เรื่อง : แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจ่ายยาผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง	วันที่ : ๑ ตุลาคม ๒๕๖๖
แผนก : กลุ่มงานเภสัชกรรมและคุ้มครองผู้บริโภค	แผนกที่เกี่ยวข้อง : ไม่มี
ผู้จัดทำ : นางนฤมล ไกลทุกข์	ผู้อนุมัติ : ผู้อำนวยการโรงพยาบาล

วิธีปฏิบัติงาน : แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจ่ายยาผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง

๑. วัตถุประสงค์ (Objectives) เพื่อให้ผู้ป่วยใช้ยาได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย โดยการประเมินปัญหา และเทคนิคการใช้ยาสูดพ่น เพื่อลดอาการกำเริบแบบเฉียบพลันและการนอนโรงพยาบาล

๒. ขอบเขต (Scope)

ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นที่มารับบริการในโรงพยาบาลวังเจ้า

๓. คำจำกัดความ (Definition)

๓.๑ ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง หมายถึง ผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง

๓.๒ เทคนิคการใช้ยาสูดพ่น หมายถึง วิธีปฏิบัติในการใช้ยาสูดพ่นของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง ประเมินโดยการให้ผู้ป่วยสาธิตให้ดู และเภสัชกรบันทึกข้อมูลตามแบบประเมินเทคนิคการใช้ยาสูดพ่น

๓.๓ ยาสูดพ่นชนิด MDI เป็นยาสูดพ่นประเภทที่ใช้ก๊าซที่มีสารผลักดันให้แต่ละครั้งของการกดออกมาเป็นละอองสเปรย์ที่สม่ำเสมอ ทำให้ได้ขนาดของอนุภาคยาที่เหมาะสม

๓.๔ ยาสูดพ่นชนิด Accuhaler เป็นเครื่องสูดพ่นยาชนิดใช้หลายครั้ง (multi-unit dose) ผงยาอยู่ในช่องบรรจุทำด้วยอะลูมิเนียม ซึ่งแบ่งตามขนาดการใช้แต่ละครั้ง

๓.๕ ยาสูดพ่นชนิด Handihaler เป็นเครื่องสูดพ่นยาชนิด single-unit dose ผู้ใช้ยาต้องบรรจุยาซึ่งอยู่ในรูปแคปซูลลงในอุปกรณ์แต่ละครั้งเอง จากนั้นจึงกดปุ่มเพื่อเจาะแคปซูลและสูดผงยาผ่านอุปกรณ์

๓.๖ อาการกำเริบแบบเฉียบพลัน หมายถึง ภาวะที่ผู้ป่วยมีอาการหอบ ไอ มีเสมหะมากขึ้น เสมหะเปลี่ยนสี ต้องได้รับยาขยายหลอดลมและยา Steroid อย่างเร่งด่วน หรือนอนโรงพยาบาล

๓.๗ ปัญหาเกี่ยวกับยา หมายถึง การจัดประเภทปัญหาตามแบบของ The Pharmaceutical Care Network Europe(PCNE) version 6.2 โดยจัดเป็น 4 หมวดหลัก ได้แก่ ปัญหา สาเหตุ วิธีการแก้ไขปัญหา และผลลัพธ์ของการแก้ไขปัญหา

โรงพยาบาลวังเจ้า	หน้าที่ : ๒/๖
วิธีปฏิบัติ เลขที่ : WI-PTC-๐๐๑	ฉบับแก้ไขครั้งที่ ๐๑
เรื่อง : แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจ่ายยาผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง	วันที่ : ๑ ตุลาคม ๒๕๖๖
แผนก : กลุ่มงานเภสัชกรรมและคุ้มครองผู้บริโภค	แผนกที่เกี่ยวข้อง : ไม่มี
ผู้จัดทำ : นางนฤมล ไกลทุกข์	ผู้อนุมัติ : ผู้อำนวยการโรงพยาบาล

๔. หน้าที่ความรับผิดชอบ (Responsibilities)

๔.๑ เภสัชกรจัดทำแบบประเมินการใช้ยาสูดพ่นชนิด MDI Accuhaler และ Handihaler

แบบบันทึกข้อมูลการใช้ยาสูดพ่น Metered dose inhaler (MDI)

ฝ่ายเภสัชกรรม โรงพยาบาลวังเจ้า

ชื่อ.....อายุ.....ปี HN/AN.....

ขั้นตอนการใช้ยาสูดพ่น	ครั้งที่ประเมิน					
	1	2	3	4	5	6
เปิดฝาครอบปากขวดยาพ่น เขย่าขวดยา ถือหลอดพ่นยาตั้งตรง (10)						
หายใจออกให้สุดเต็มที่ (10)						
อมปากขวดยาพ่น/spacer ให้สนิท เอนศีรษะไปด้านหลังเล็กน้อย (15)						
หายใจเข้าทางปากช้าๆลึกๆ พร้อมกับกดที่พ่นยา 1 ครั้ง ด้วยจะเข้าสู่ลำคอ พร้อมกับกลืนหายใจ (20)						
เอาขวดพ่นยาออกจากปาก หุบปากให้สนิท (10)						
กลืนหายใจนานประมาณ 10 วินาที หรือให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ (15)						
ผ่อนลมหายใจออกทางจมูกช้าๆ (10)						
หลังพ่นยาเสร็จ ให้กลืนน้ำและดื่มน้ำสะอาด (10)						
กรณีที่ต้องพ่นยาอีกครั้ง ควรเว้นระยะห่างจากครั้งแรกอย่างน้อย 1-2 นาที						
ทำความสะอาดปากกระบอกด้วยผ้าสะอาดหรือด้วยน้ำสะอาด เช็ดให้แห้ง						
กรณีที่ผู้ป่วยใช้ยาสูดพ่นร่วมกัน 2 ชนิดขึ้นไป ต้องพ่นยาขยายหลอดลมก่อน เว้นระยะ 5 นาที จึงค่อยพ่นยาสเตียรอยด์						
ทดสอบว่ายาพ่นหรือไม่ โดยการถอดปลอกยาพ่นไปลอยในแก้วน้ำ						
รวมคะแนน						

ผลการประเมิน

ครั้งที่ 1

(...../...../.....)

.....ผู้ประเมิน.....

โรงพยาบาลวังเจ้า	หน้าที่ : ๓/๖
วิธีปฏิบัติ เลขที่ : WI-PTC-๐๐๑	ฉบับแก้ไขครั้งที่ ๐๑
เรื่อง : แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจ่ายยาผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง	วันที่ : ๑ ตุลาคม ๒๕๖๖
แผนก : กลุ่มงานเภสัชกรรมและคุ้มครองผู้บริโภค	แผนกที่เกี่ยวข้อง : ไม่มี
ผู้จัดทำ : นางนฤมล ไกลทุกข์	ผู้อนุมัติ : ผู้อำนวยการโรงพยาบาล

แบบบันทึกข้อมูลการใช้ยาสูดพ่น Accuhaler (Seretide[®])

ฝ่ายเภสัชกรรม โรงพยาบาลวังเจ้า

ชื่อ.....อายุ.....ปี HN/AN.....

ขั้นตอนการใช้ยาสูดพ่น	ครั้งที่ประเมิน					
	1	2	3	4	5	6
เปิดเครื่องโดยใช้มือข้างหนึ่งจับตัวเครื่องด้านนอกไว้ แล้วใช้นิ้วหัวแม่มืออีกข้างหนึ่งวางไว้ที่ร่อง ดันในทิศออกจากตัวไปจนสุด (10)						
ถือเครื่องไว้ในแนวนอน หันปากกระบอกเข้าหาตัว ดันแกนเลื่อนออกไปจนสุดจนได้ยินเสียง “คลิก” ห้ามดันแกนเลื่อนกลับ (10)						
หายใจออกให้สุด ระวังอย่าพ่นลมหายใจเข้าไปในเครื่อง (10)						
อมปากกระบอกให้สนิท (5) สูดลมหายใจเข้าทางปากให้แรงและลึก (20)						
เอาเครื่องออกจากปาก กลืนหายใจนานประมาณ 10 วินาทีหรือให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ (15)						
พ่นลมหายใจออกทางจมูกซ้ำๆ (10)						
ปิดเครื่องโดยวางนิ้วหัวแม่มือบนร่อง แล้วเลื่อนกลับมาหาตัวจนสุด จนได้ยินเสียง “คลิก” ไม่ควรดันแกนเลื่อนกลับ (10)						
หลังพ่นยาเสร็จ ให้กลั้วปากและคอด้วยน้ำสะอาด (10)						
กรณีที่ต้องพ่นยาอีกครั้ง ควรเว้นระยะห่างจากครั้งแรกอย่างน้อย 1-2 นาที						
ทำความสะอาดปากกระบอกด้วยผ้าสะอาดหรือกระดาษทิชชู						
กรณีที่ผู้ป่วยใช้ยาสูดพ่นร่วมกัน 2 ชนิดขึ้นไป ต้องพ่นยาขยายหลอดลมก่อน เว้นระยะ 5 นาที จึงค่อยพ่นยาสเตียรอยด์						
ทดสอบว่ายาพ่นหรือไม่ สังเกตดูจะปรากฏเลข 0						
รวมคะแนน						

ผลการประเมิน

ครั้งที่ 1

(...../...../.....)

.....ผู้ประเมิน.....

โรงพยาบาลวังเจ้า	หน้าที่ : ๔/๖
วิธีปฏิบัติ เลขที่ : WI-PTC-๐๐๑	ฉบับแก้ไขครั้งที่ ๐๑
เรื่อง : แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจ่ายยาผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง	วันที่ : ๑ ตุลาคม ๒๕๖๖
แผนก : กลุ่มงานเภสัชกรรมและคุ้มครองผู้บริโภค	แผนกที่เกี่ยวข้อง : ไม่มี
ผู้จัดทำ : นางนฤมล ไกลทุกข์	ผู้อนุมัติ : ผู้อำนวยการโรงพยาบาล

แบบบันทึกข้อมูลการใช้ยาสูดพ่น Handihaler (Spiriva®)

ฝ่ายเภสัชกรรม โรงพยาบาลวังเจ้า

ชื่อ.....อายุ.....ปี HN/AN.....

ขั้นตอนการใช้ยาสูดพ่น	ครั้งที่ประเมิน					
	1	2	3	4	5	6
แกะเม็ดยาออกจากแผง เปิดฝาครอบเครื่องด้านนอก เปิดปากกระบอก เครื่องพ่นยา บรรจุแคปซูลยาเข้าไปในตัวเครื่อง ปิดปากกระบอกจนได้ยินเสียง “คลิก”(10)						
ถือเครื่องในแนวตั้ง กด “ปุ่มสีเขียว” ด้านข้าง เพื่อเจาะเม็ดยาก่อนพ่น (10)						
หายใจออกให้สุด ระวังอย่าพ่นลมหายใจเข้าไปในเครื่อง (10)						
อมปากกระบอกให้สนิท (5) สูดลมหายใจเข้าทางปากให้แรงและลึก (20)						
เอาเครื่องออกจากปาก กลืนหายใจนานประมาณ 10 วินาทีหรือให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ (15)						
พ่นลมหายใจออกทางจมูกซ้ำๆ (10)						
เปิดเครื่องเพื่อนำเปลือกแคปซูลที่ใช้แล้วออกมาทิ้ง (10)						
หลังพ่นยาเสร็จ ให้กลั้วปากและคอกด้วยน้ำสะอาด (10)						
ทำความสะอาดปากกระบอกด้วยผ้าสะอาดหรือกระดาษทิชชู						
กรณีผู้ป่วยใช้ยาสูดพ่นร่วมกัน 2 ชนิดขึ้นไป ต้องพ่นยาขยายหลอดลมก่อน เว้นระยะ 5 นาที จึงค่อยพ่นยาตัวถัดไป						
การแกะแคปซูลออกจากแผงยา ให้แกะทีละ 1 เม็ด เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความชื้น ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้ยามีประสิทธิภาพลดลง						
รวมคะแนน						

ผลการประเมิน

ครั้งที่ 1

(...../...../.....)

.....ผู้ประเมิน.....

โรงพยาบาลวังเจ้า	หน้าที่ : ๕/๖
วิธีปฏิบัติ เลขที่ : WI-PTC-๐๐๑	ฉบับแก้ไขครั้งที่ ๐๑
เรื่อง : แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจ่ายยาผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง	วันที่ : ๑ ตุลาคม ๒๕๖๖
แผนก : กลุ่มงานเภสัชกรรมและคุ้มครองผู้บริโภค	แผนกที่เกี่ยวข้อง : ไม่มี
ผู้จัดทำ : นางนฤมล ไกลทุกข์	ผู้อนุมัติ : ผู้อำนวยการโรงพยาบาล

๔.๒ เภสัชกรสาธิตการใช้อย่างถูกต้องให้แก่ผู้ป่วย

๔.๓ เภสัชกรประเมินปัญหาและเทคนิคการใช้อย่างถูกต้อง

๔.๔ เภสัชกรติดตามผลการใช้ยาของผู้ป่วย

๕. ขั้นตอนการปฏิบัติหรือระเบียบปฏิบัติ (Procedure)

๕.๑ กรณีผู้ป่วยนอก

ผู้ป่วยเดิม*

- แพทย์ทำการตรวจรักษาและสั่งยา
- เจ้าหน้าที่สอบยา จำนวนยา ให้ตรงกำหนดนัด พิมพ์ฉลากยาให้เจ้าหน้าที่จัดยา
- เภสัชกรคนที่ ๑ ตรวจสอบความถูกต้องของยา
- เภสัชกรคนที่ ๒ ตรวจสอบความถูกต้องของยาซ้ำ ทบทวนการใช้อย่างถูกต้องให้แก่ผู้ป่วยก่อน

จ่ายยากลับบ้าน

ผู้ป่วยใหม่

- แพทย์ทำการตรวจรักษาและสั่งยา
- เจ้าหน้าที่สอบยา จำนวนยา ให้ตรงกำหนดนัด พิมพ์ฉลากยาให้เจ้าหน้าที่จัดยา
- เภสัชกรคนที่ ๑ ตรวจสอบความถูกต้องของยา
- เภสัชกรคนที่ ๒ ตรวจสอบความถูกต้องของยาซ้ำ สาธิตการใช้อย่างถูกต้องให้แก่ผู้ป่วย เภสัชกรทำการประเมินสะท้อนกลับ โดยให้ผู้ป่วยปฏิบัติจริง จนกว่าผู้ป่วยจะสามารถสูดพ่นยาได้ถูกต้อง เภสัชกรทบทวนการใช้อย่างถูกต้องให้แก่ผู้ป่วยก่อนจ่ายยากลับบ้าน

หมายเหตุ *คลินิก COPD เภสัชกรทำการประเมินการสูดพ่นยาผู้ป่วยก่อนพบแพทย์

๕.๒ กรณีผู้ป่วยฉุกเฉิน

- แพทย์ประเมินสาเหตุของอาการกำเริบเฉียบพลันที่เกิดขึ้น หากเกิดจากการใช้อย่างไม่ถูกต้อง ให้เภสัชกรประเมินการให้ยา
- เจ้าหน้าที่สอบยา จำนวนยา ให้ตรงกำหนดนัด พิมพ์ฉลากยาให้เจ้าหน้าที่จัดยา
- เภสัชกรคนที่ ๑ ตรวจสอบความถูกต้องของยา

โรงพยาบาลวังเจ้า	หน้าที่ : ๖/๖
วิธีปฏิบัติ เลขที่ : WI-PTC-๐๐๑	ฉบับแก้ไขครั้งที่ ๐๑
เรื่อง : แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจ่ายยาผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง	วันที่ : ๑ ตุลาคม ๒๕๖๖
แผนก : กลุ่มงานเภสัชกรรมและคุ้มครองผู้บริโภค	แผนกที่เกี่ยวข้อง : ไม่มี
ผู้จัดทำ : นางนฤมล ไกลทุกข์	ผู้อนุมัติ : ผู้อำนวยการโรงพยาบาล

- เภสัชกรคนที่ ๒ ตรวจสอบความถูกต้องของยาซ้ำ
- เภสัชกรประเมินการใช้ยาสูดพ่นตามแบบประเมิน ณ ห้องจ่ายยา
- เภสัชกรสาธิตการใช้ยาสูดพ่นที่ถูกต้องให้แก่ผู้ป่วย ทำการประเมินสะท้อนกลับ โดยให้ผู้ป่วยปฏิบัติจริง จนกว่าผู้ป่วยจะสามารถสูดพ่นยาได้ถูกต้อง
- เภสัชกรทบทวนการใช้ยาสูดพ่นซ้ำก่อนจ่ายยากลับบ้าน

๕.๓ กรณีผู้ป่วยใน

- แพทย์ประเมินสาเหตุของอาการกำเริบเฉียบพลันที่เกิดขึ้น หากเกิดจากการใช้ยาสูดพ่น แจ้งให้เภสัชกรประเมินการใช้ยา
- เภสัชกรประเมินการใช้ยาสูดพ่นตามแบบประเมิน ณ หอผู้ป่วยใน
- เภสัชกรสาธิตการใช้ยาสูดพ่นที่ถูกต้องให้แก่ผู้ป่วย
- เภสัชกรทำการประเมินสะท้อนกลับ โดยให้ผู้ป่วยปฏิบัติจริง
- เภสัชกรทำการประเมินซ้ำ หากพบว่าผู้ป่วยยังมีปัญหาในการใช้ยาอยู่
- ในวันที่ผู้ป่วยออกโรงพยาบาล เภสัชกรทบทวนการใช้ยาสูดพ่นซ้ำก่อนจ่ายยากลับบ้าน

๖. เอกสารอ้างอิง (Reference Document)

๖.๑ Pharmaceutical Care Network Europe Foundation. PCNE classification for drug related problems V6.2 [internet]. 2010 [cited 2022 October 1]. Available from: http://www.pcne.org/upload/files/11_PCNE_classification_V6-2.pdf.

๖.๒ กฤติมา โภชนสมบุรณ์. (2564). ผลลัพธ์ของการบริบาลทางเภสัชกรรมแก่ผู้ป่วยโรคหืดและโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง ในคณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช. *Vajira Medical Journal: Journal of Urban Medicine*, 65(1), 73-82.

๖.๓ วิธีใช้ยาสูดพ่นทางปาก [Internet]. 2021 [cited 2022 October 1]. Available from: <https://www.bumrungrad.com/th/treatments/inhaler-device-technique>